స్త్రీలు – మానవహక్కులు

కె. బాలగోపాల్

"స్త్రీల హక్కులూ మానవ హక్కులే" అని ఈ రోజు అంటున్నామంటేనే 'మానవులు' అన్న మాటలో ఇన్నాళ్ళూ స్త్రీలను భాగం చేయలేదని అర్థం.

ఇంగ్లీష్‌లో 'Man' అన్న మాటకు మనిషి అనీ మగవాడు అనీ రెండు అర్థాలు ఉన్నాయి. మన భాషలలో ఆ రెండింటిని వేరు వేరు పదాలు ఉన్నంత మాత్రాన మనిషి అనే భావనలో స్త్రీకి తగిన స్థానం ఇచ్చామని కాదు గానీ, ఇంగ్లీషులో ఒకే మాట ఉండడం మనిషిని గురించి పాశ్చాత్య సమాజాల హక్కుల భావనలో అంతర్లీనంగా ఉన్న అవగాహనకు ప్రతిబించించింది.

ఇంగ్లీష్‌లో 13వ శతాబ్దంలో రూపొందించిన "మాగ్న కార్టా" నుండి దాదాపు 20వ శతాబ్దం దాకా కూడా హక్కుల అవగహన "రాజ్యం - పౌరులు" అనే చట్టంలోనే ఉండింది. పౌరులు అనేది స్త్రీ పురుషులకు సమానంగా వర్తించే భావనగానే కనిపిస్తుంది గానీ పౌరుల హక్కులను రాజ్యాన్ని ప్రమాణంగా పెట్టుకుని నిర్వహిస్తున్నా మంటేనే తమ నెత్తిమీద రాజ్యం తప్ప వేరే ఏ శక్తీ లేని పౌరులు గురించి మాత్రమే ఆలోచిస్తున్నామని అర్థం. ఇతర పౌరుల పెత్తనాన్ని భరించి బతికే పౌరులకు హక్కుల నిర్వచనం సరిపోదు.

మగపెత్తనం కింద బతికే స్త్రీలకు భూస్వాముల పెత్తనం కింద బతికే రైతులకు, తెల్లజాతి పెత్తనం కింద బతికే నల్లజాతి ప్రజలకు, బ్రాహ్మణ పెత్తనం కింద బతికే శూద్ర పంచమ కులాలకూ రాజ్యాన్ని కేంద్రం చేసుకొని ఏర్పరచుకున్న హక్కుల నిర్వచనం సరిపోదు. వారికి ఆ హక్కులు అక్కరలేదని కాదు. తమ మీద పెత్తనం చేసే ఇతర పౌరుల పెత్తనాన్ని నియంత్రించే హక్కులు కూడా వారికి కావాలని మాత్రమే.

ఇంగ్లీష్‌లో మనిషి హక్కులను "రైట్స్ ఆఫ్ మాన్" అనేవారు. ఆ పేరు అట్లాగే ఉంచి అందులో స్త్రీల హక్కులను చేర్చడం కష్టమనే విమర్శ బలంగా ముందుకు రావడం వల్ల అది "హ్యూమన్ రైట్స్"గా మారింది. 1948 డిసెంబర్ 10 నాడు ఐక్యరాజ్య సమితి అంతర్జాతీయ మానవహక్కుల ప్రకటనను ఆమోదించిన సంగతి తెలిసిందే. అయితే ఆ ప్రకటనకు "మానవహక్కుల ప్రకటన" అన్న పేరు అది ముసాయిదా రూపంలో ఉన్నప్పుడు లేదు. అలవాటు ప్రకారం "రైట్స్ ఆఫ్ మేన్" అనే అన్నారు. పేరులోనే స్త్రీలను వెలివేసే ఈ మాటను ఎన్నాళ్ళింక కొనసాగిద్దామని అప్పటి అమెరికా అధ్యక్షుడి భార్య ఎల్వీర్ రూజ్ వెల్ట్ అభ్యంతరం చెప్పి దానిని 'హ్యూమన్ రైట్స్'గా మార్పించారని అంటారు. (మానవ హక్కులు అనే భావన మనుషుల మధ్య తేడాలను గుర్తించదనీ అందరికి హక్కులను ఒకే రకంగా వర్తింపజేస్తుందని విమర్శించేవారు ఉన్నారు. స్త్రీ పురుషుల మధ్యనున్న తేడాలను గుర్తించడం వల్లనే "రైట్స్ ఆఫ్ మాన్" అన్న పేరు మానవ హక్కులుగా రూపాంతరం చెందిందని గుర్తించాలి).

రాజకీయ హక్కులు, వ్యక్తి గత స్వేచ్ఛ, సమాన వేతనాలు, పాలనా వ్యవస్థలో సమానభాగ స్వామ్యం, ఆస్థిహక్కు, లైంగిక విషయాలలో స్వయం నిర్ణయ స్వేచ్ఛ మొదలైన అనేక విషయాల గురించి ఒక శతాబ్దంపైగా మహిళా ఉద్యమాలు ఆందోళన చేస్తున్నాయి. ఏ సమస్య వెనుకయినా ఒకే ఒక మౌలిక సూత్రం పని చేస్తుందని భావించడం సరయినది కాదు గానీ, కుటుంబం - బయట ప్రపంచం అనే వర్గీకరణ స్త్రీల హక్కుల దుస్థితికి ఒక ముఖ్య ప్రాతిపదిక అని చెప్పుకోవచ్చు. స్త్రీ జీవితానికి కుటుంబం పరిధిని నిర్ణయిస్తుంది. స్త్రీ హక్కులకూ స్వేచ్ఛకూ కుటుంబ విలువలు, కుటుంబ ప్రయోజనాలు, కుటుంబ అవసరాలుగా భావించ బడేవి పరిధిని నిర్ణయిస్తాయి. పోనీ ఆ కుటుంబం సమాన వ్యవస్థ అంటే అందులో ఆస్తి, పని విభజన, లైంగిక నియమాల విషయంలో మగవాళ్ళే ప్రథమ పౌరులు.

ప్రపంచాన్ని రెండుగా విభజించిన ఈ వర్గీకరణ స్త్రీల నైపుణ్యానికీ, యోగ్యతకూ, సృజనశక్తికీ అడు గోడలు కట్టింది. సంపూర్ణంగా ఎదిగే అవకాశాన్ని మానవ హక్కుల నిర్వచనానికి ప్రాతి పదికగా తీసుకున్నట్లయితే ఈ వర్గీకరణే స్త్రీల మానవ హక్కులకు పెద్ద ప్రతిబంధకం. పేదవాళ్ళు ఆర్థిక లేమి వల్ల, వనరుల లేమి వల్ల తమ యోగ్యతనూ, సృజన శక్తినీ సంపూర్ణంగా పెంచుకునే అవకాశాన్ని కోల్పోతారు. దళితులు కులం కట్టిన అడ్డుగోడలు వల్ల, పేదరికం వల్ల కూడా కోల్పోతారు. స్త్రీలు కుటుంబం, బయట ప్రపంచం అ వర్గీకరణ, అందులో నుండి పుట్టిన పని విభజన వల్ల వనరుల పైన హక్కులేకపోవడం వల్ల కోల్పోతారు.

రాజ్యం నుండి పౌరుల స్వేచ్ఛను కాపాడే లక్ష్యంతో రూపొందించిన పాశ్చాత్య హక్కుల భావన ఈ విషయాన్ని ఆకలింపు చేసుకోలేదు. కాబట్టే పాశ్చాత్య దేశాల్లో మహిళా ఉద్యమం ఆ దేశాల రాజ్యాంగాలు ప్రకటించిన హక్కుల జాబితా అపరిపూర్ణమన్న విమర్శతోనే మొదలయినది. ప్రజాస్వామ్యం గురించి మన బోటి వలసలకు లెక్చర్లిచ్చిన పాశ్చాత్య దేశాలలో 20వ శతాబ్దం దాకా స్త్రీలకు వోటు హక్కులేదంటే బహుశా ఆశ్చర్యం కలగవచ్చు. అక్కడ తొలినాటి మహిళా ఉద్యమంలో వోటుహక్కు ప్రధాన విషయం.

మన దేశంలో స్త్రీల హక్కుల కృషి వలస కాలంలో మొదలైంది. అప్పట్లో వోటుహక్కు ఎవ్వరికీ లేదు కాబట్టి వోటు హక్కుతో మహిళా ఉద్యమం మొదట కాలేదు. తొలినాడు అన్నిటిలోకీ బహుశా విద్య ప్రధాన విషయంగా ఉండింది. హైందవ సమాజంలో స్త్రీ పురుష సంబంధాలు వర్ణాశ్రమ ధర్మంలో అంతర్భాగంగా నిర్వచించబడ్డాయి. కాబట్టి పురుషాధిక్యతలో సార్వత్రికంగా ఉండే లక్షణాలతో బాటు బ్రాహ్మణీయ వర్ణ ధర్మం నుండి సంక్రమించిన లక్షణాలు కూడా హైందవ కుటుంబ వ్యవస్థలో కనిపిస్తాయి. వర్ణ సాంకర్య భయం స్త్రీపైన పెట్టిన లైంగిక నియమాలను మరింత కఠినం చేయడం ఒక అంశం కాగా, స్త్రీలూ శూద్రులేనన్న మనునీతి ఫలితంగా చదువుకునే హక్కు బ్రాహ్మణ స్త్రీలకు సహితం లేకపోవడం ఇంకొకటి. చదువు కుంటే బయట ప్రపంచానికి ద్వారాలు తెరుచుకుంటాయన్న విశ్వాసం వల్ల స్త్రీ విద్య ఒక ముఖ్యమైన సంస్కరణాత్మక కృషి అయ్యింది.

> **వనరులపై సమాన హక్కు, పని విభజనలో సమానమైన మార్పు, వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛకు సమానమైన గౌరవం దక్కేవరకు స్త్రీ, పురుష సమానత్వం రాదు.**

అయినప్పటికీ బయట ప్రపంచం ద్వారాలు మూసి ఉండడానికి కారణం స్త్రీల అవిద్యే కాదు కాబట్టి ఇంకా జరగవలసిన పని చాలా మిగిలి పోయింది. అన్ని రంగాల్లోనూ ఆ కృషి ఇంకా కొనసాగుతుంది. వనరులపైన సమానహక్కు, పని విభజనలో సమానమైన మార్పు, వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛకు సమాన గౌరవం దక్కేవరకు స్త్రీ పురుష సమానత్వం రాదు.

అయితే ఒక శతాబ్దం పైగా జరిగిన కృషిని వెనక్కి తిప్పే రెండు ప్రమాదకరమైన పరిణామాలు ఈ రోజు మన ముందు ఉన్నాయి. వనరులను అంతే వేగంగా మార్చే యోగ్యత గల కార్పొరేషన్లకు వనరులపైన మొత్తం హక్కు ఇస్తేనే డవలప్‌మెంట్ వేగంగా వస్తుందనీ, వనరుల పంపిణీలో సమతా, సమానత్వం అనే భావనలకు చోటు కలిపిస్తే అభివృద్ధిని వ్యర్థ ఆదర్శాలకు బలి చేయడం అవుతుందని చెప్పే గ్లోబలైజేషన్ ఒకటి. అన్ని సంప్రదాయక విలువలతో పాటు కుటుంబ విలువలను కాపాడడానికి కంకణం కట్టుకుని రౌడీయిజానికి దిగుతున్న సంఘపరివార్ రెండవది. నిజానికి వాళ్ళు అన్ని విషయాల కంటే కుటుంబ విలువలు, లైంగిక నీతి మొదలైన విషయాలలో సాంప్రదాయక అభిప్రాయాలను రక్షించే ప్రయత్నాలు పట్ల ఎక్కువ అసహనంగా ఉన్నారని దీపా మెహతా సినిమాలపైన జరిగిన దాడి తెలుపుతుంది.

ఈ ప్రతి బంధకాల వల్ల స్త్రీలు ఇప్పటిదాకా పాక్షికంగా సాధించుకున్న హక్కులు పోగొట్టుకోకుండా కాపాడుకోవడం, ఇంకా సాధించు కోవలసిన హక్కుల కోసం జరగవలసిన కృషికి సరియైన మార్గాలు రచించుకోవటం మన ముందున్న కర్తవ్యం. ★